

DE CE ACCESUL LA INFORMAȚIE MAI ESTE O PROBLEMĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Victor Gotișan

Natalia Ionel

Introducere

Libertatea presei și a mass-media merge mână în mână cu libertatea de exprimare și accesul la informații iar într-o societate democratică toate le sunt deopotrivă acordate jurnaliștilor și publicului. Cu toate acestea, în Republica Moldova, organizațiile de media naționale și internaționale identifică restricția accesului la informație ca una din cele mai semnificative probleme cu care se confruntă jurnaliștii și mass-media.¹ În ultimii 20 de ani, organizații ca Freedom House și Reporters Without Borders au evidențiat limitarea accesului la informații, împreună cu intimidarea și atacurile asupra jurnaliștilor, dezinformarea internă și propaganda externă, precum și controlul politic și oligarhic al autorităților de reglementare și mijloacelor de informare în masă ca cele mai mari provocări pentru activitatea jurnaliștilor și mass-mediei din Republica Moldova.²

Articolul 19 din Declarația Universală a Drepturilor Omului prevede: „Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace si independent de frontierele de stat.”³ În mod similar, articolul 34 din Constituția Republicii Moldova prevede că dreptul public de acces la informații nu poate fi restricționat, iar

autoritățile publice trebuie să informeze cetățenii în mod corespunzător.⁴

Cu toate acestea, de-a lungul celor trei decenii de independență a Republicii Moldova, accesul la informații - sau, mai degrabă, restricția acestui drept - a fost desemnată ca una din cele mai presante probleme cu care se confruntă mass-media și prin extensie cetățenii Republicii Moldova. Deși au fost adoptate anumite legi care vizează asigurarea

1 Freedom House, *2017 Freedom of the Press*, <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2017/moldova>.

2 Reporters without Borders (RSF), *2019 World Press Freedom Index: Media as weapons*, <https://rsf.org/en/moldova>.

3 *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf.

4 *Constituția Republicii Moldova, Articolul 34: Dreptul de Acces la Informație*, http://www.constcourt.md/public/files/file/Baza%20legala/constitutia_ro_22.05.17_ro.pdf

Source: <https://www.prosperity.com/globe/moldova>

dreptului fiecărui cetățean de a solicita și de a primi informații de la instituțiile publice, datele disponibile arată că îmbunătățirile au fost minore.⁵ În 2017, jumătate din toate solicitările de informații de interes public au fost ignorate de autoritățile publice.⁶ Principalele provocări pentru accesul la informații nu s-au prea schimbat în ultimii 20 de ani și includ următoarele: oligarhizarea excesivă și politizarea sectorului mass-media; legislația învechită și sistemele birocratice; și reticența autorităților de a oferi informații de interes public prin furnizarea informațiilor incomplete sau confuze, invocând Legea privind protecția datelor cu caracter personal, secretul de stat și comercial; și impunerea unor taxe prohibitive pentru accesarea informațiilor.⁷

Politizarea mass-media și restricționarea accesului la informații de interes public

Politizarea și oligarhizarea mass-media reprezintă un pericol major pentru libertatea mass-media, libertatea de exprimare și pluralismul mediatic în Republica Moldova și a dus direct la restricții asupra libertății jurnaliștilor de acces la informații.⁸ Este bine cunoscut faptul că majoritatea mass-media din Republica Moldova sunt deținute fie de politicieni, fie de cei

apropiați lor, care își folosesc holdingurile pentru a controla fluxul de informații din țară. Controlate de politicieni sau oligarhi, mass-media au tendința de a raporta informații părtinitoare sau ambigue pentru a îmbunătăți imaginea proprietarilor și pentru a-și susține agenda politică. Această ingerință stabilește o agendă falsă pentru mass-media și presă, care au obligația fundamentală de a oferi publicului larg informații obiective și de înaltă calitate.

Această politicizare ia, de asemenea, forma de segregare a mass-media, prin care unele instituții media au acces privilegiat la informații din partea statului, în timp ce altora le este refuzat în mod arbitrar acest acces. Jurnaliștilor și surselor media li se interzice în mod obișnuit accesul la evenimente publice și la ședințele informative organizate de instituțiile statului, dacă sursa media respectivă nu este pe placul partidului de guvernământ.⁹ De exemplu, în 2018–2019, jurnaliștilor de la Jurnal TV și TV8 li s-a refuzat accesul la conferințe și evenimente publice organizate de Partidul Democrat (PDM), pe-atunci de guvernământ. Ca justificare, reprezentanții PDM au declarat că jurnaliștilor de la aceste canale le-a fost restricționat accesul din cauza faptului că folosesc un limbaj vulgar în spațiile unde au loc

- 5 Sorina Ștefăruță și Irina Perciun, *Accesul la informație, fără „baricade”*, 2015, http://media-azi.md/sites/default/files/ghid-Acces%20info-ro-web.pdf?fbclid=IwAR0uesOJmAsGs_iZez4q-boRJJjXxTdYGSQhNVmskOBUWEUVZc-pr4imEDs.
- 6 Victoria Dodon și Cornelia Cozonac, "Ce informații țin în secret autoritățile", CIJM, 3 mai 2018, <https://www.investigatii.md/ro/investigatii/integritate/ce-informatii-tin-in-secret-autoritatile>.
- 7 *Legea nr. 133 / 2011 privind protecția datelor cu caracter personal*, <http://www.asp.gov.md/en/node/1305>.
- 8 "Jerzy Pomianowski: Oligarhizarea presei este cel mai mare pericol pentru libertatea cuvântului", Media-Azi.md, 11 decembrie 2015, <http://media-azi.md/ro/interviu/oligarhizarea-presei-este-cel-mai-mare-pericol-pentru-libertatea-cuv%C3%A2ntului>.
- 9 "Memoriu privind libertatea presei în Republica Moldova (3 mai 2018–3 mai 2019)", Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI), <http://media-azi.md/en/memorandum-freedom-press-republic-moldova-3-may-2018%E2%80%933-may-2019>.

evenimentee și că nu „prezintă știri pozitive”.¹⁰ Pe de altă parte, mass-media, deținute sau controlate de PDM și fostul său lider Vladimir Plahotniuc, au fost favorizate de guvernul PDM și au avut prioritate în relatarea evenimentelor sau a informațiilor de interes public.¹¹ Această tactică de excludere a mijloacelor media nefavorabile a fost folosită și de alte partide și politicieni, inclusiv președintele Igor Dodon și Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM).¹²

Obstacole în accesarea informațiilor cauzate de legislația ineficientă

Cadrul legal existent al Republicii Moldova privind accesul la informație nu răspunde nevoilor realității actuale. Legea privind accesul la informație¹³ a fost adoptată de Parlament în anul 2000. De atunci, legea a trecut prin modificări tehnice minore, care nu au făcut nimic pentru a îmbunătăți accesul la informații în termeni reali.¹⁴ În 2017–2018, un grup de organizații media ale societății civile, experți media, juriști și organizații internaționale au elaborat o propunere cuprinzătoare de amendamente legislative, care nu a fost adoptată de guvernările succesive.¹⁵ Acest lucru se datorează în mare măsură lipsei de voință politică,¹⁶ întrucât mulți oficiali au avari inexplicabile și/sau afaceri înregistrate pe numele membrilor familiei.¹⁷ Reformarea Legii cu privire la accesul la informație ar putea permite, așadar, o examinare nedorită de către mass-media a afacerilor lor, stilurilor luxoase de viață precum și a declarațiilor oficiale de avere și interese.

La moment, cadrul legal este obstrucționat de mai multe lacune și ambiguități grave. De exemplu, nu există un Registru Media sau vreo definiție legală care să denote instituțiile ce pot fi considerate mass-media sau care să descrie exact cine este un jurnalist. Aceste ambiguități sunt folosite de către instituțiile guvernamentale pentru a discrimina și a nega accesul la informații pentru mass media și jurnaliștii, pe care guvernarea refuză să-i considere mass-media „oficiale”.

Spre exemplu, resursele media online nu sunt recunoscute de legislația actuală drept mass-media, ceea ce înseamnă că solicitările acestor jurnaliști sunt examinate ca solicitări ale unor cetățeni obișnuiți. Prin urmare, autoritățile publice pot invoca pur și simplu Legea privind protecția datelor cu caracter personal și pot să refuze furnizarea informațiilor solicitate, deoarece nu sunt în măsură să demonstreze scopul de interes public.¹⁸ Acest lucru se referă în special la epoca actuală a automatizării datelor și transformării digitale, când media online joacă un rol crucial în furnizarea rapidă a informațiilor de interes public și „breaking news” (știri de ultimă oră). Fără reglementarea transparentă a mass-media online, jurnaliștii sunt împiedicați să își îndeplinească misiunea de a informa obiectiv publicul.

Una dintre cele mai frecvente probleme raportate, în special de jurnaliștii de investigație, este procesul îndelungat și birocratic de obținere a informațiilor de interes public. Jurnaliștii întâmpină întârzieri excesiv de lungi atunci când așteaptă răspunsuri din partea instituțiilor statului. Ori de câte ori este nevoie să verifice informații, să ceară detalii suplimentare sau să solicite un comentariu pe subiecte de interes public, jurnaliștii trebuie să depună o solicitare oficială autorităților, după care sunt obligați, conform legislației, să aștepte o perioadă de până la 20 de zile. În cazurile în care instituțiile publice răspund solicitărilor jurnaliștilor, acestea furnizează adesea informații care constituie un răspuns formal, dar nu oferă claritate sau valoare suplimentară.¹⁹

În plus, întrucât legea este ambiguă și lasă loc interpretării, instituțiile statului pot alege să clasifice solicitările de informații ale mass-media drept „petiții”²⁰ în sensul că solicitările pot fi atribuite jurisdicției Legii cu privire la petiționare.²¹ În consecință, o petiție trebuie examinată în termen de 30 de zile lucrătoare (aproximativ 45 de zile calendaristice). În epoca tehnologiei, astfel de întârzieri lungi pot face subiectele irelevante, împiedicând serios eforturile mass-media de a furniza informații de interes public corecte

- 10 Victoria Borodin, "(VIDEO) Candu dezvăluie de ce Jurnal TV și TV8 nu au acces la sediul PDM: 'Înjură' și 'nu prezintă știri pozitive' despre guvernare", Cotidianul.md, 26 octombrie 2018, <https://cotidianul.md/2018/10/26/video-candu-dezvaluie-de-ce-jurnal-tv-si-tv8-nu-au-acces-la-sediul-pdm-injura-si-nu-prezinta-stiri-pozitive-despre-guvernare/>.
- 11 CJI, *Indicele privind Situația Presei din Republica Moldova în 2018*, februarie 2019, <http://media-azi.md/en/moldovan-press-status-index-2018-report>.
- 12 Irina Soltan, "Aveți zapret: Șeful statului a organizat un eveniment unde a invitat reprezentanți mass-media și diplomați. Accesul, însă, este limitat (VIDEO)", Agora.md, 24 decembrie 2019, <https://agora.md/stiri/65155/aveti-zapret-Seful-statului-a-organizat-un-eveniment-unde-a-invitat-reprezentanti-mass-media-si-diplomati-accesul-insa-este-limitat-video>.
- 13 *Legea nr.982/2000 cu privire la accesul la informație*, Monitorul Oficial, 28 iulie 28 2000, http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108552.
- 14 Interviu cu Ion Bunduchi, expert media, director al Asociației Presei Electronice (APEL), 20 ianuarie 2020.
- 15 *Proiect de lege pentru amendarea Legii cu privire la accesul la informație*, 26 iulie 2018, http://media-azi.md/sites/default/files/290.2018.ro_.pdf.
- 16 Tatiana Puiu, "În domeniul legislației media, se pare că în Moldova, 'amânarea viitorului' este posibilă, Media-Azi.md, 21 august 2019, <http://media-azi.md/ro/stiri/%C3%AEn-domeniul-legisla%C8%9Biei-media-se-pare-c%C4%83-%C3%AEn-moldova-%E2%80%9Eam%C3%A2narea-viitorului%E2%80%9D-este-posibil%C4%83>.
- 17 Lilia Zaharia and Ovidiu Vanghele, "Bugetarii moldoveni cu vile în Borsec", CIJM, 21 septembrie 2016, <https://www.investigatii.md/ro/investigatii/integritate/bugetarii-moldoveni-cu-vile-in-borsec>.
- 18 Interviu cu Tatiana Puiu, expertă în legislația media, Reprezentantă de țară, Freedom House, 15 ianuarie 2020.
- 19 Interviu cu Mariana Rață, prezentatoare TV8, 24 ianuarie 2020.
- 20 Interviu cu Anastasia Nani, vice-directoarea Centrului pentru Jurnalism Independent (CJI) din Republica Moldova, 21 ianuarie 2020.
- 21 *Legea cu privire la petiționare*, http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=88154.

și în timp util. În schimb, în România, mass-media primește răspuns la solicitările de informații publice, de regulă, imediat sau în cel mult 24 de ore.²²

Această întârziere și alte bariere impuse artificial pentru accesarea informațiilor de interes public sunt și mai problematice, având în vedere faptul că, într-o democrație, autoritățile sunt obligate să împărtășească în mod transparent informațiile de interes public cu cetățenii²³ Cu toate acestea, tendința statului de a evita distribuirea acestor informații în mod public este profund impregnată în practicile din Republica Moldova. Absurditatea situației este poate cel mai bine ilustrată de Parlamentul Republicii Moldova, care nu furnizează date publice cu privire la rezultatele votării de către deputați.²⁴ Prin urmare, cetățenii Republicii Moldova sunt lipsiți de orice mecanism de bază prin care să-și poată responsabiliza parlamentarii, chiar și atunci când problema se referă la alocarea fondurilor contribuabililor. De exemplu, în 2013, Parlamentul a cheltuit peste 13 milioane de lei (750 000 USD) pentru un sistem de votare electronică instalat în clădirea Parlamentului, care rămâne neutilizat până în prezent. Cazul a fost cercetat de TV8 în 2018; cu toate acestea, când jurnaliștii au solicitat o listă de echipamente achiziționate, autoritățile au refuzat să furnizeze informațiile, argumentând că astfel s-ar putea compromite sistemul de vot.²⁵

Echilibrarea informațiilor de interes public cu problema protecției datelor cu caracter personal

Adoptată în 2007, Legea privind protecția datelor cu caracter personal pare, la prima vedere să respecte viața privată a tuturor cetățenilor Republicii Moldova. Articolul 10 din lege prevede clar că jurnaliștilor li se permite să solicite informații cu caracter personal dacă sunt de interes public și sunt utilizate pentru „prelucrarea datelor cu caracter personal exclusiv în scopuri jurnalistice, artistice sau literare, dacă informațiile se referă la personalități publice sau la natura publică a acțiunilor în care sunt implicați, în conformitate

cu Legea cu privire la libertatea de exprimare.”²⁶ În ciuda acestor prevederi, instituțiile de stat au abuzat de lege pentru a justifica refuzurile de a furniza informații de interes public, precizând că informațiile solicitate nu pot fi dezvăluite fără acordul subiectului în cauză. Evident că aceste restricții au provocat obstacole majore în activitatea jurnaliștilor din Republica Moldova.²⁷

O luptă între jurnaliști și autorități a început în 2016 la acest subiect, când portalul național al instanțelor de judecată a eliminat o opțiune ce permitea căutarea publică a deciziilor judecătorești după numele inculpatului. Înregistrările instanțelor disponibile publicului au fost, de asemenea, editate pentru a elimina numele părților relevante, înlocuindu-le cu „xxx”. Organele judiciare au justificat aceste acțiuni, argumentând că numele oricărei persoane reprezintă „date cu caracter personal” și, prin urmare, ar trebui omise în deciziile instanțelor disponibile publicului.²⁸

Jurnaliștii de investigație au fost de asemenea îngrijorați că ar pierde accesul la numele persoanelor implicate în cazuri de corupție, afaceri ilegale și alte subiecte importante de interes public. Spre exemplu, în 2016, renumita jurnalistă de investigație Mariana Rață a fost acuzată că a împărtășit informații private despre un fost comisar de poliție, ca parte a anchetei sale jurnalistice cu privire la averea inexplicabilă a comisarului.²⁹ Această intimidare cu ajutorul legii a atras atenția publicului, provocând proteste și, apoi, autoritățile au renunțat la acuzații. De la acel incident, o asemenea intimidare și interogare directă a jurnaliștilor a încetat; cu toate acestea, autoritățile au învățat abordări mai subtile pentru împiedicarea investigațiilor jurnalistice³⁰ – de obicei, prin refuzul de a oferi informații invocând Legea privind protecția datelor cu caracter personal sau prin răspunsul la solicitări cu informații fără sens sau înșelătoare.³¹

Jurnaliștii au susținut că accesul la informații de interes public este un drept colectiv care, în cazul funcționarilor publici, ar trebui să prevaleze asupra dreptului la protecția datelor cu caracter personal.³² Această poziție este confirmată de

22 *Legea privind liberul acces la informațiile de interes public*, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/31413>.

23 “Striking the Balance: Upholding the Seven Principles of Public Life in Regulation,” Committee on Standards in Public Life, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/554817/Striking_the_Balance_web_-_v3_220916.pdf.

24 Dan Nicorici, “e-Parlament: cum deschidem legislativul pentru cetățeni”, Centrul de Politici și Reforme (CPR), <https://cpr.md/2019/11/05/e-parlament-cum-deschidem-legislativul-pentru-cetateni/>.

25 “(VIDEO) Bani în vânt. Sistemul de vot electronic procurat pentru Parlament, nefuncțional”, TV8.md, 10 octombrie 2018, <http://tv8.md/2018/10/10/video-bani-in-vant-sistemul-de-vot-electronic-procurat-pentru-parlament-nefuncional/>.

26 *Legea privind protecția datelor cu caracter personal*, Monitorul Oficial, 14 octombrie 2011, http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110544.

27 Interviu cu Viorica Zaharia, expertă media, președinte al Consiliului de Presă din Republica Moldova, 17 ianuarie 2020.

28 “Ministerul Justiției îngreudește accesul la informație”, *Jurnal de Chisinau*, 26 februarie 2020, <http://www.jc.md/ministerul-justitiei-ingreudeste-accesul-la-informatie/>.

29 “Presiuni alarmante asupra jurnaliștilor din Republica Moldova: de la intimidare, la procese penale,” *Anticorupție.md*, 24 ianuarie 2017, <https://anticoruptie.md/en/news/alarming-pressures-on-journalists-in-moldova-from-intimidation-to-criminal-trials>.

30 Aliona Ciurcă, “În timp ce jurnaliștii protestează, CSM a aprobat Regulamentul privind modul de publicare hotărârilor judecătorești pe portalul instanțelor”, *ZDG.md*, 10 octombrie 2017, <https://www.zdg.md/stiri/stiri-justitie/in-timp-ce-jurnalistii-protesteaza-csm-a-aprobat-regulamentul-privind-modul-de-publicare-hotararilor-judecatoresti-pe-portalul-instantelor>.

31 Interviu cu Sergiu Litvinenco, Deputat, Membru al Comisiei Juridice a Parlamentului pentru Numiri și Imunități, 9 ianuarie 2020.

32 Interviu cu Dumitru Țira, Expert în Afaceri și Conținut Media, 20 ianuarie 2020.

standardele internaționale,³³ care susțin principiul potrivit căruia funcționarii publici sunt persoane implicate de mare interes public și, prin urmare, ar trebui să presupună că datele lor vor fi examinate de mass media și public.³⁴

Accesul la informații de interes public este scump

Una dintre cele mai mari provocări cu care se confruntă jurnaliștii sunt taxele exorbitante percepute pentru accesul la informații sau date publice, așa cum prevede articolul 20 din Legea privind accesul la informație.³⁵

Înainte de a examina problema taxelor, este important să înțelegem rădăcinile legislative ale problemei, inclusiv terminologia confuză a Legii, și anume utilizarea incorectă și învechită a termenului „informații oficiale”. Legislația Republicii Moldova definește acest termen ca „toate informațiile aflate în posesia sau la dispoziția furnizorilor de informații, care au fost elaborate, selectate, prelucrate, sistematizate și/sau adoptate de organe sau persoane oficiale ori puse la dispoziția acestora în condițiile legii de către alți subiecți de drept.”³⁶ Cu toate acestea, termenul adecvat ar trebui să fie „informații de interes public” sau „informații publice”, definite în legislația română ca „orice informație care se referă la activități sau rezultate din activități ale unei autorități publice sau instituții publice, indiferent de mediu, formă, sau mod de exprimare a informațiilor.”³⁷ Clasificarea solicitărilor ca „informații oficiale”, mai degrabă decât „informații publice” permite instituțiilor de stat din Republica Moldova să justifice în mod convenabil refuzurile de a furniza informații prin clasificarea lor ca secret de stat sau comercial.

Dacă un jurnalist reușește cumva să ocolească ambiguitatea „informațiilor oficiale”, subiectul taxelor devine următorul obstacol în calea sa. Legea privind accesul la informație permite instituțiilor statului să perceapă taxe pentru a acoperi

costurile reale suportate în procesul de răspuns la solicitările de informații.³⁸ Cu toate acestea, prevederile Legii sunt extrem de generale, lăsând loc interpretării. Organele reprezentative sau instituțiile publice pot determina în mod independent valoarea taxelor, care sunt adesea costisitoare prohibitiv pentru mijloacele de informare în masă. De asemenea, instituțiile publice susțin că taxele percepute pentru informațiile extrase din bazele de date publice acoperă întreținerea acestor sisteme. Cu toate acestea, taxele impuse reprezintă cel puțin dublul costurilor oricăror nevoi reale de întreținere.³⁹

De exemplu, în februarie 2018, Ziarul de Gardă a solicitat Agenției Servicii Publice (ASP) să furnizeze informații despre activitatea anumitor agenți economici. Costul informațiilor furnizate a fost de „896 de lei pentru șase pagini și câteva note” (în jur de 50 de dolari), prea mare pentru buzunarul presei independente din Republica Moldova, mai ales că prețul real al tipăririi și compilării a șase pagini ar fi mult mai mic.⁴⁰ Și totuși, atunci când investighează corupția reală sau averea ilegală obținută, sute de astfel de documente sunt deseori solicitate de jurnalist, ceea ce face ca aceste investigații să fie foarte costisitoare.

La un nivel mai de bază, este alogic să fie percepute în general taxe pentru informațiile publice, din simplul fapt că aceste informații sunt publice și au fost deja plătite prin diferite alte taxe și impozite.⁴¹ Finanțate din banii contribuabilului, aceste informații sunt un activ public aparținând tuturor, iar disponibilitatea acestora ar trebui, prin natura sa, să fie necondiționată și fără restricții.⁴² Stabilirea unei taxe pentru informațiile de interes public (inclusiv întreținerea bazei de date) nu este, prin urmare, decât limitarea sau restricționarea intenționată a accesului la informații.⁴³

În septembrie 2019, guvernul reformist al prim-ministrului Maia Sandu a recunoscut importanța acestei probleme prin elaborarea unei legi care vizează scutirea mijloacelor de informare în masă de plata taxelor pentru obținerea

33 De exemplu, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a remarcat, în decizia sa în cazul Flux vs. Moldova, că politicienii trebuie să accepte în mod conștient verificarea „faptelor” lor și, ca urmare, aceștia trebuie să arate mai multă toleranță la critică și control - elementele de bază ale democrațiilor funcționale din întreaga lume.

34 Cornelia Cozonac, „Dreptul la viața privată”, RFE/RL, 3 octombrie 2016, <https://moldova.europalibera.org/a/28031485.html>.

35 Alineatul doi al acestui articol stipulează, „Mărimile plăților nu vor depăși mărimile cheltuielilor suportate de către furnizor pentru facerea copiilor, expedierea lor solicitantului și/sau pentru traducerea, la cererea solicitantului, a informației, documentului” *Legea nr. 982/2000 privind accesul la informație*, Monitorul Oficial, 28 iulie 2000, http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108552.

36 *Legea nr. 982/2000 privind accesul la informație*, Monitorul Oficial, 28 iulie 2000, http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108552.

37 Interviu cu Ion Bunduchi, expert media, directorul Asociației Presei Electronice (APEL), 20 ianuarie 2020.

38 Interviu cu Sergiu Litvinenco, Deputat, Membru al Comisiei Juridice a Parlamentului pentru Numiri și Imunități, 18 ianuarie 2020.

39 Alina Radu, „Cât costă accesul la informații? În ani și în bani”, *Media-AZI.md*, 11 septembrie 2019, <http://media-azi.md/ro/stiri/c%C3%A2t-cost%C4%83-accesul-la-informa%C8%9Bii-%C3%AEn-ani-%C8%99i-%C3%AEn-bani>.

40 Anatolie Eșanu, „Cât îi costă pe jurnaliști, în timp și bani, accesul la informație”, *ZDG.md*, 22 februarie 2018, <https://www.zdg.md/editia-print/editoriale/cat-ii-costa-pe-jurnalisti-in-timp-si-bani-accesul-la-informatie>.

41 „Ghid practic privind accesarea informației de interes public”, Centrul de Politici și Reforme (CPR), <https://cpr.md/ghid-practic-privind-accesarea-informatiei-de-interes-public/>.

42 Interviu cu Sergiu Bozianu, președintele ONG „Asociația pentru Protecția Vieții Private” și fost șef al Direcției de Conformitate, șef adjunct al Direcției generale de supraveghere și conformitate, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal din Republica Moldova, 17 ianuarie 2020.

43 „Cum statul îngrădește presei accesul la informația de interes public?”, Centrul de Politici și Reforme (CPR), <https://cpr.md/2017/08/15/cum-statul-ingradește-presei-accesul-la-informația-de-interes-public/>.

informațiilor de interes public.⁴⁴ Deși decizia a fost salută de comunitatea media, inițiativa nu a fost adoptată înainte de demiterea guvernului Sandu la 12 noiembrie 2019.⁴⁵

Concluzii și recomandări

Accesul la informații de interes public este recunoscut ca drept important al omului și un instrument de îmbunătățire a guvernării democratice. Acesta susține participarea publicului, responsabilitatea autorităților publice și încrederea publicului în luarea deciziilor. Pentru a atinge aceste obiective, Guvernul Republicii Moldova ar trebui să efectueze următorii pași:

Actualizarea urgentă a cadrului legal.

Pentru a răspunde realităților curente, guvernul Republicii Moldova trebuie să acționeze în interesul cetățenilor și să depășească obstacolele politice pentru actualizarea Legii privind accesul la informație. În special, guvernul ar trebui să adopte și să realizeze implementarea propunerii cuprinzătoare dezvoltate de experții independenți în domeniul mass-media și de organizațiile societății civile pentru modificarea Legii și legislației complementare. Legea actualizată ar:

- Clarifica normele operaționale pentru toate tipurile de media, inclusiv media online;
- Preconiza crearea unui registru media pentru a gestiona eficient modul în care (și de cine) sunt satisfăcute solicitările de informații de interes public;
- Accelera furnizarea de informații de interes public reprezentanților mass-media; și
- Elimina taxele pentru mass-media pentru accesarea informațiilor care sunt deja stocate în baze de date electronice, plătite de fondurile contribuabililor.

Impunerea penalizărilor și consecințelor mai stricte pentru încălcări.

Ca parte a cadrului legal actualizat privind accesul la informații, instituțiile care nu reușesc sau refuză să furnizeze informații de interes public ar trebui să fie ele însele susceptibile de a primi amenzi semnificative. În cazul în care încălcările sunt repetate, funcționarii publici responsabili ar trebui să fie trași la răspundere. Crearea de precedente prin care instituțiile sunt penalizate pentru refuzul de a furniza informații de interes public ar putea contribui, de asemenea, la îmbunătățirea stării de fapt.

Organizațiile societății civile din Republica Moldova joacă deja un rol important în combaterea restricțiilor la accesul la informații. De exemplu, Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) a lansat o campanie de conștientizare⁴⁶ care condamnă barierele artificiale ale autorităților publice în calea accesului la informații. Juriștii pentru Drepturile Omului (LHR) desfășoară, de asemenea, litigare strategică împotriva instituțiilor de stat pentru a crea precedente legale care determină modificări sistemice în modul în care cazurile de acces la informații sunt gestionate la nivel judiciar.⁴⁷ **Societatea civilă** poate continua să susțină accesul la informații de interes public plin concentrarea la următoarele aspecte:

Educarea autorităților publice și stimularea transparenței.

Prin educație continuă, autoritățile publice ar trebui instruite cu privire la abordările pentru echilibrarea dreptului la informații de interes public cu cel al protecției datelor cu caracter personal. Funcționarii publici ar trebui să fie conștienți în mod special de:

- Inadmisibilitatea de a folosi pretextul protecției datelor cu caracter personal pentru a refuza răspunsul la solicitările de informații de interes public;
- Faptul că funcționarii publici sunt în serviciul cetățenilor și răspund pentru utilizarea responsabilă a fondurilor publice, inclusiv cu privire la dreptul de acces la informații de interes public; și
- Rolul legitim și valoros al jurnaliștilor și mass-media în solicitarea informațiilor publice și comunicarea acestora către public.

Educarea publicului.

Organizațiile societății civile ar trebui să interacționeze mai mult cu publicul pentru a-l sensibiliza cu privire la dreptul constituțional la informație, iar cetățenii ar trebui încurajați să solicite acces la informațiile stocate în bazele de date electronice, care sunt create și întreținute cu fonduri publice. Cetățenii ar trebui să înțeleagă, de asemenea, rolul valoros al mass-media pentru informarea cetățenilor Republicii Moldova privind efectele dăunătoare ale corupției și expunerea celor implicați în practicile de corupție.

44 "Jurnaliștii vor obține acces gratuit la mai multe baze de date. Condiția: Să se înregistreze în calitate de operator de prelucrare a datelor personale", Agora.md, 5 septembrie 2019, <https://agora.md/stiri/61275/jurnalistii-vor-obtine-acces-gratuit-la-mai-multe-baze-de-date-conditia-sa-se-inregistreze-in-calitate-de-operator-de-prelucrare-a-datelor-personale>.

45 Interviu cu Anastasia Nani, vice-directoare a Centrului pentru Jurnalism Independent (CJI) din Republica Moldova, 21 ianuarie 2020.

46 "Spot video // Jurnaliștii, către demnitari și funcționari: „Nu mai ignorați solicitările de informație. Cetățenii care vă plătesc salarii au nevoie de acestea!", Media-Azi.md, 4 septembrie 2018, <http://media-azi.md/en/stiri/video-spot-journalists-officials-and-civil-servants-%E2%80%98stop-ignoring-requests-information>.

47 Litigarea a 15 cazuri strategice, Juriști pentru Drepturile Omului (LHR), <https://www.lhr.md/ro/litigare-strategica/juristii-si-freedom-house-litigare-strategica/>.

Natalia Ionel

Natalia Ionel are peste 12 ani de experiență profesională în dezvoltarea internațională, axată pe comunicarea strategică și cooperarea strânsă cu mass-media din Republica Moldova. Dna Ionel a colaborat cu instituții și donatori internaționali, inclusiv Uniunea Europeană, Guvernul SUA, Corporația Provocările Mileniului și USAID, ajutând diverse entități guvernamentale să dezvolte și să implementeze strategii de comunicare pentru a lucra eficient cu publicul.

Victor Gotișan

Victor Gotișan are o experiență profesională de peste 15 ani în sectoarele mass-media, societatea civilă și cel privat din Republica Moldova și Polonia. El este cercetător media în cadrul unor proiecte coordonate de Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) din Moldova și a oferit expertiză pentru organizații naționale și internaționale, precum Baltic Center for Media Excellence, DW Akademie și Fundația Soros Moldova. Începând cu 2016, DI Gotișan este autorul raportului de țară *Nations in Transit*, publicat de Freedom House.

Ciclul de sinteze de politici "Media Forward" este posibil datorită suportului generos acordat de poporul American și Britanic prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și UK aid. Responsabilitatea pentru conținut revine Freedom House și conținutul nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Uk aid, USAID sau ale Guvernului Statelor Unite.

Freedom House este o organizație nonprofit, nepartizantă, care susține schimbările democratice, monitorizează libertatea și promovează democrația și drepturile omului.

1850 M Street NW, 11th Floor
Washington, DC 20036

111 John Street
New York, NY 10038

www.freedomhouse.org
[@FreedomHouse](https://www.facebook.com/FreedomHouseDC)
202.296.5101
info@freedomhouse.org